

Juhász Zoltán

Laudáció

Jánosi András akadémiai székfoglalójához (2016.03.04.)

Jánosi András a táncház-mozgalmat létrehozó első generáció meghatározó szereplője. Jellemző, hogy e generáció sok tagjához hasonlóan ő sem tanult zenészből vált népzeneásszé, hanem a népzene iránt rajongó „külsősből” lett tanult zenész. Ő történetesen a kőfaragó szakmából indított, de hamar rájött, hogy márványemberekből nehéz népzeneaszt faragni, így megpróbálkozott inkább saját magával. Néptáncos gyakorlata, családi háttere – édesapja a regös cserkészlet legendás alakja – és zenei tehetsége hamar eljuttatta oda, hogy hegedűt vegyen a kezébe, megalapítsa az azóta is működő Jánosi Együttest, az első táncházak – pl. a Dagály utcai – egyik legnépszerűbb, közszeretnek örvendő zenekarát. Tudását nagyban gyarapította a Martin György által szervezett módszeres kutatómunka, melynek Jánosira eső része a széki prímás, Dobos Károly dallamainak és játékmódjának gyűjtése és tanulmányozása volt.

A méltatás most folytatódhatna a zenészi előadói pálya áttekintésével, vagyis a Jánosi Együttes 10 hanglemezeének, CD-jének, 28 tematikus koncertjének felsorolásával. A gazdag és sokrétű zenészi termés mögött azonban Jánosi András esetében ott áll egy olyan sajátos megközelítésmód, melynek megemlézése nélkül nem lenne teljes a róla rajzolt kép. A felsorolt adottságokhoz Jánosiban ugyanis még kutató szellem, széles látókör és reformkori lelkiületű hazaszeretet is társul, így a zenész természetes kérdése – „mit és hogyan muzsikáljak” – mellett őt a kezdetektől ugyanígy izgatja a „mit, és miért is zenélünk voltaképpen” kérdése is. Emiatt kutatja már évtizedek óta az erdélyi vonós zenekarok által játszott hangszeres dallamok forrásait. E munka eredményeként számos ma is élő dallamról mutatta ki, hogy azok feltűnnek már a XVIII. sz.-i forrásainkban is, így logikus a következtetés, hogy a dallamok mellett azok mai előadásmódja is őrizheti a régi hangszeres játékmódot. Így tehát a barokk, vagy akár még régebbi európai játékmód rekonstruálásához is kulcsot jelenthetnek.

De emiatt van az is, hogy Jánosi volt az első, akinek figyelme a népzene és a magyar, ill. magyar vonatkozású klasszikus zene kapcsolata felé fordult, felfedezéseit azóta korszakalkotónak bizonyult koncerteken mutatva be. Tagja lehettem a Bartók népzenei ihletésű műveinek forrásait a művekkel együtt bemutató Egyetemi színpadi koncert előadói csapatának a 80-as évek elején, így talán hitelt érdemlően mondhatom, hogy az bizony jó mulatság, férfimunka volt. A hangverseny az akkori korszerű szellemi élet egyik jelképes

eseményévé vált, sőt még a hivatalos zenetudomány elismerését is kivívta. Ennek gyümölcseként született a gondolat, hogy a Sütő András írásai alapján készült színpadi mű, az „*Anyám könnyű álmot ígér*” zenei háttérét is a Jánosi együttes fesse meg. Ez akkor komoly előrelépést jelentett a rendszer szellemi korlátainak lebontásában, melyet a rendszer nyilván nem a Jánosi Együttes dédelgetésével fizetett meg. Egyszerűbben: bátor kiállítás volt.

A Bartók-párhuzamok logikus folytatásaként aztán sorban következtek a Liszt, Haydn műveinek magyar népzenei forrásait feltáró hangversenyek. A XVIII. sz.-i írott források és a mai erdélyi hangszeres paraszttzenekarok dallamai közti párhuzamok feltárása és bemutatása pedig ismét egyszerre volt magas színvonalú teljesítmény mind tudományos, mind művészi szempontból.

Ezeket a felfedezéseket nagysikerű hangversenyeken népszerűsítette a Jánosi Együttes tengereken innen és túl, miközben itthoni táncházak és nyári táborok rendszeres tartására is futotta erejéből. Az Óbudai Népzenei Iskola egyik alapító tanára, emellett ma már a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszékének hegedűtanára is. Pedagógiai munkássága részének is tekinthető, hogy a hegedű, szélesebb értelemben a népi hangszerek díszítésmódjáról önálló tanulmányt tett közzé, de művészdoktori dolgozatát is e témában írta és védte meg sikeresen.

A teljesség igénye nélkül felsorolt teljesítmények alapján kimondható, hogy Jánosi András munkássága nemcsak kiemelkedő, de vitathatatlanul „személyre szabott” is: olyan munka, melyet minden bizonnyal csak ő végezhetett el a maga összetettségében és egységességében az eddigi táncházas nemzedékek tagjai közül.